Kostnader för skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet 2016

I denna promemoria beskrivs Skolverkets kostnadsstatistik för kalenderåret 2016. Uppgifter som redovisas är bland annat kostnader totalt, kostnad per barn/elev, kostnad per kostnadsslag t.ex. lokalkostnader och undervisningskostnader.

SCB ansvarar för insamling och publicering av uppgifter om kostnader för förskola, fritidshem, annan pedagogisk verksamhet, skola och vuxenutbildning[1] inom kommunal verksamhet. Motsvarande uppgifter för enskilda huvudmän samlas också in av SCB på uppdrag av Skolverket. Skolverket ansvarar för publicering av dessa samt av de totala kostnaderna för skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet.

Promemorian inleds med ett avsnitt som sammanfattar totala kostnader i samtliga verksamheter, följt av en mer utförlig beskrivning av de tre största skolformernas kostnadsstatistik. I bilaga 1 görs en jämförelse i fasta priser för samtliga verksamhetsformer i totala kostnader och kostnader per barn/elev.

[1] Inklusive svenska för invandrare.

Totala kostnader för skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet 2016

Under verksamhetsåret 2016 uppgick den totala kostnaden för förskola, fritidshem, annan pedagogisk verksamhet, skola och vuxenutbildning till 260,4 miljarder kronor. Jämfört med 2015 har kostnaden ökat med drygt 16,3 miljarder kronor i fasta priser, vilket motsvarar en ökning med 6,7 procent. Under samma period har det totala antalet barn och elever ökat med 2,9 procent. Av de 16,3 miljarder kronor som utgör kostnadsökningen har 61 procent gått till grundskolan.

Av den totala kostnaden utgörs 93,6 procent (241,1 miljarder kronor) av kostnader för förskola, skola och vuxenutbildning och 7,4 procent (19,3 miljarder kronor) av kostnader för fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Andel av den kommunala sektorn[2]

Förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, skola och vuxenutbildning utgör en väsentlig del av den kommunala sektorns verksamhet. Kostnaderna för dessa verksamheter motsvarar 41 procent av kostnaden för den kommunala sektorn som uppgick till knappt 640 miljarder kronor[3]. Av kommunernas totala kostnader svarade fritidshem och annan pedagogisk verksamhet för drygt 3 procent medan andelen för förskola, skola och vuxenutbildning uppgick till drygt 37,5 procent. I dessa kostnader ingår även ersättningar till andra anordnare och huvudmän för fristående skolor.

Kostnader för samtliga skolformer

Grundskolan kostade 107 miljarder kronor för år 2016 medan förskolan står för den näst största kostnaden på drygt 71,7 miljarder kronor 2016. Tillsammans motsvarar detta drygt 74,1 procent av den totala kostnaden för skola och vuxenutbildning. Gymnasieskolan står för knappt 17 procent (knappt 39,8 miljarder kronor), vuxenutbildningen[4] för knappt 3,3 procent (knappt 8 miljarder kronor), grund- och gymnasiesärskolan för 3 procent (drygt 7,3 miljarder kronor). Förskoleklass kostade drygt 6,8 miljarder kronor, vilket motsvarar drygt 2,8 procent av den totala kostnaden och specialskolan utgör 0,2 procent (knappt 0,5 miljard kronor). I diagram 1 visas de olika skolformernas del av de totala kostnaderna.

---

[2] Uppgifterna som redovisas i detta avsnitt är från kommunernas kostnadsredovisning (RS) som samlas in och publiceras av Statistiska Centralbyrån.

[3] Kostnaden avser kommunernas egentliga, dvs. skattefinansierade, verksamhet.

[4] Inklusive kommunal vuxenutbildning (4 626 235 tkr), särskild utbildning för vuxna (257 572 tkr) och svenska för invandrare (3 069 853 tkr).

Diagram 1. Fördelning av den totala kostnaden mellan olika skolformer 2016 (241 miljarder kr)

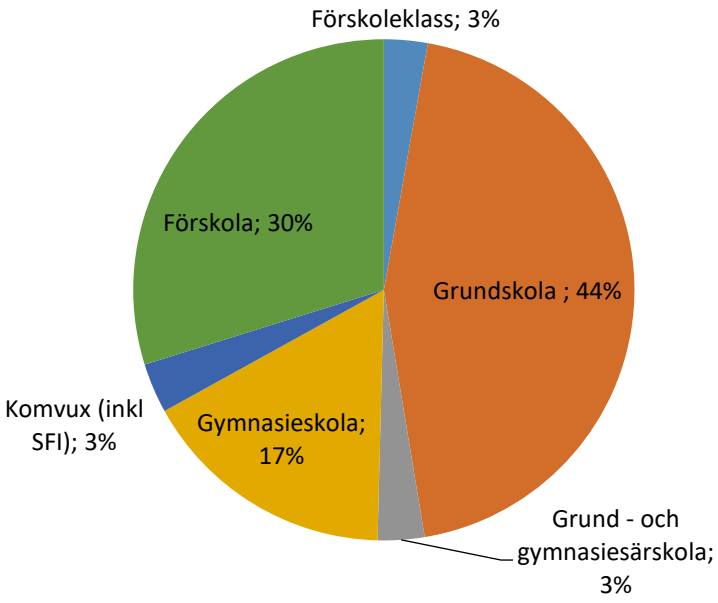

Prisutvecklingen

När man studerar kostnadsförändringen för en verksamhet över tid bör man ta hänsyn till prisutvecklingen för att göra tidigare års kostnader jämförbara med de kostnader som finns idag. Här används konsumentprisindex (KPI), ett vedertaget mått som något förenklat justerar kronans värde för inflationsförändringar och därmed räknar om tidigare års kostnader till dagens penningvärde.

Förskolan

Av landets alla barn i åldern 1–5 år var 84 procent inskrivna i förskola hösten 2016. Störst deltagande finns bland 4- och 5-åringarna. I dessa åldersgrupper går knappt 96 procent av barnen i förskola.

Mellan 2015 och 2016 ökade den totala kostnaden för förskolan med 4,2 procent till drygt 71,7 miljarder. Kostnaden per inskrivet barn, 144 300 kr, har ökat med 2,7 procent mellan 2015 och 2016.

Som framgår av diagram 2, har den totala kostnaden för förskolan ökat successivt under flera år. Sedan år 2000 har kostnaderna ökat med 124 procent. Under samma period ökade antalet barn med 58 procent och personalen, räknat i antal årsarbetare, med 67 procent.

Diagram 2. Total kostnad, antal årsarbetare samt antal inskrivna barn i förskola, 2000–2014 (index där år 2000=100, fasta priser)

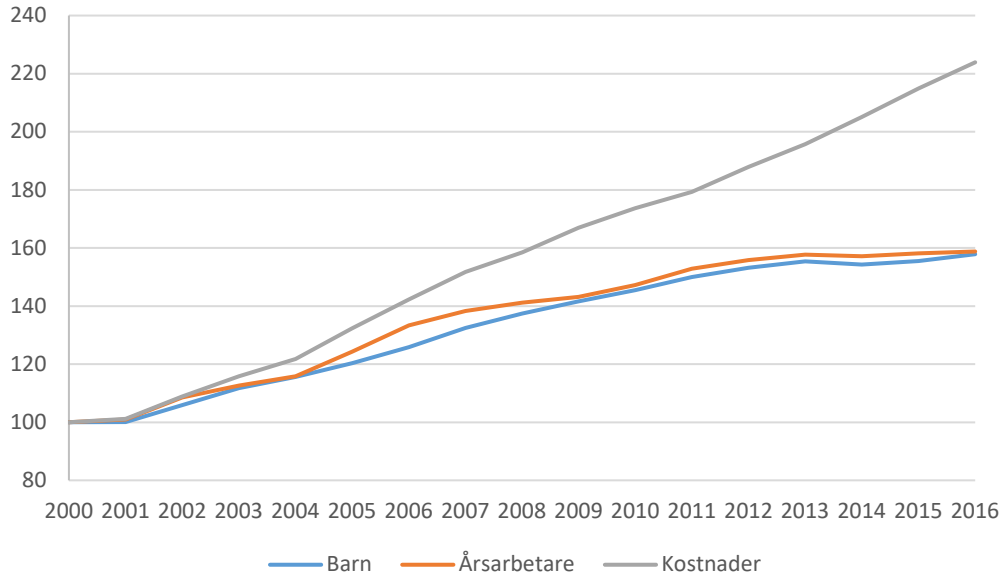

Kommunal ersättning till fristående förskolor

År 2016 var 20 procent av alla barn i förskolan inskrivna i en fristående förskola. Det går inte att direkt jämföra kostnaderna för fristående och kommunala förskolor. För fristående förskolor finns det endast uppgifter om kommunal ersättning till verksamheten, inte om den totala kostnaden för den. Fristående förskolor finansierar sin verksamhet inte enbart med kommunala bidrag utan ibland även med föräldraavgifter och oavlönade arbetsinsatser från föräldrar.

Den genomsnittliga kommunala ersättningsgraden till fristående förskolor uppgick till 92,3 procent av kommunernas kostnader för egna förskolor. Den kommunala ersättningen till fristående förskolor motsvarade 133 600 kronor per inskrivet barn.

Diagram 3. Kostnad per inskrivet barn i kommunal förskola och kommunal ersättning till förskolor i enskild regi totalt 2000–2016 (index där år 2000=100, fasta priser)

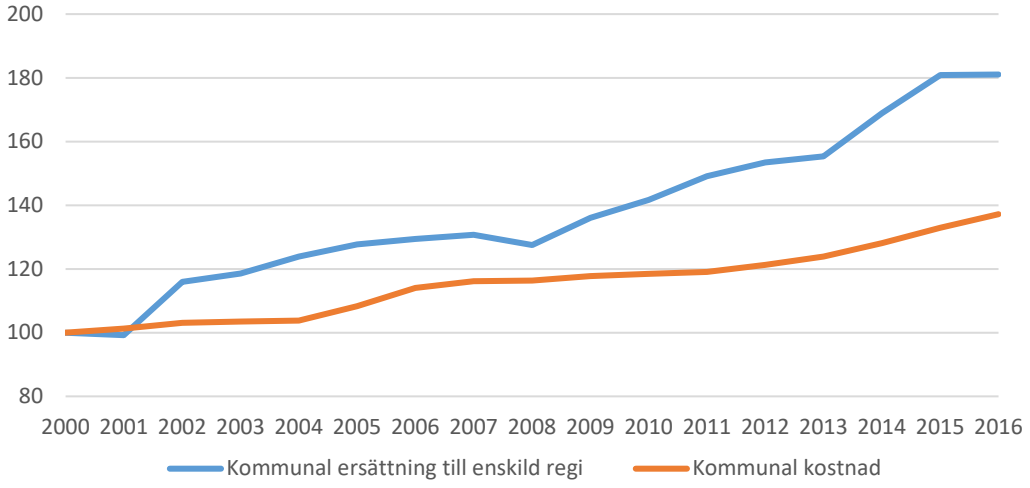

Sedan år 2000 har kostnaderna per inskrivet barn i kommunala förskolor ökat med 37 procent medan kommunal ersättning per inskrivet barn till fristående förskolor har ökat med 81 procent, detta visas i diagram 3. År 2000 var kostnaden per inskrivet barn i kommunal regi 104 500 kronor och kommunal ersättning per inskrivet barn i enskild regi 73 100 kronor i fasta priser.

Grundskolan

Enligt skollagen är barn mellan 7 och 16 år som är bosatta i Sverige skolpliktiga. Som ett komplement till detta fick föräldrar år 1991 rätt att begära att deras barn skulle få börja skolan vid sex års ålder. Denna rätt utvidgades från 1 juli 1997 så att kommuner är skyldiga att bereda sexåringar plats i grundskolan om vårdnads-havarna så önskar.

Totala kostnader

Den totala kostnaden för grundskolan år 2016 var drygt 107 miljarder kronor[5], vilket är en ökning med 9,1 procent jämfört med föregående år i fasta priser. Antalet elever har under samma tid ökat med 4 procent. Av den totala kostnaden år 2016 avsåg knappt 93 miljarder kommunal grundskola inklusive skolskjuts. Kostnaden för fristående grundskola var drygt 14 miljarder kronor, vilket motsvarar knappt 13,1 procent av den totala kostnaden.

Antalet tjänstgörande lärare (exkl. korttidsanställda) i grundskolan var 99 336 personer enligt mätningen i oktober 2016, en ökning med drygt 5 700 (5,8 procent) sedan föregående år vilket är den högsta ökningen sedan 2000, vilket visas i diagram 4. Den genomsnittliga tjänstgöringsgraden var 85,8 procent. Det betyder att antalet lärare omräknat till heltidstjänster var 85 272 vilket är fler än något tidigare år under 2000-talet[6].

Diagram 4. Total kostnad, antalet lärare (heltidstjänster) samt antal elever i grundskolan 2000–2016 (index där 2000=100, fasta priser)

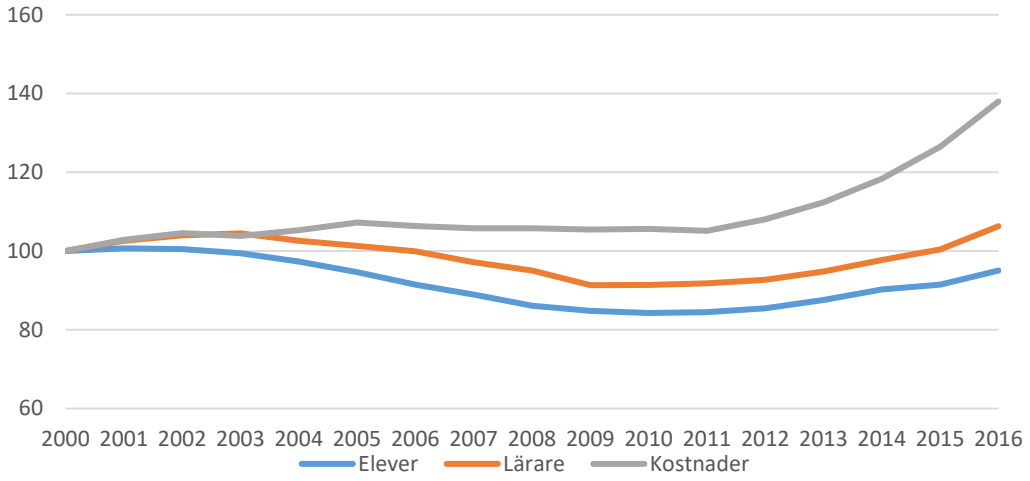

[5] Inklusive kostnad för skolskjuts och nystartade och nedlagda fristående skolor.

[6] År 2003 var antalet uppe i 83 784 heltidstjänster.

Delkostnader

För grundskolan har nästan samtliga delkostnader per elev ökat. Kostnaden per elev för undervisning uppgår till 56 500 kronor, vilket innebär en ökning med 7,2 procent jämfört med 2015. En annan post som också utgör en stor del av den totala kostnaden för grundskolan är kostnaden för lokaler som minskar marginell. Procentuellt är ökningen störst på undervisning och elevhälsa, 7,2 respektive 6,2 procent.

Tabell 1. Delkostnader per elev i grundskolan 2016 jämfört med 2015 (fasta priser)

Kostnadsslag	Kostnad per elev (kr)	Förändring jämfört med 2015 (%)
Undervisning	56 500	7,2
Lärverktyg mm	4 700	5,8
Skolmåltider	6 200	0,7
Elevhälsa	2 950	6,2
Lokaler	18 100	-0,4
Övrigt	15 000	3,9

Delkostnader per elev i kommunal och fristående grundskola

Jämfört med kommunala grundskolor har fristående grundskolor i genomsnitt högre kostnader per elev för lärverktyg, skolmåltider och lokaler. Däremot var kostnaden per elev för undervisning, övriga kostnader och elevhälsa lägre.

Jämfört med kommunala grundskolor är kostnaden för lärverktyg, utrustning och skolbibliotek per elev 1 300 kronor högre i fristående grundskolor. År 2016 var kostnaden för elevhälsa 660 kronor högre per elev i kommunal grundskola än i fristående grundskola, vilket framgår av diagram 5. Dessa uppgifter redovisas också i Skolverket statistiktabell 2A för grundskolans kostnader på riksnivå.

Diagram 5. Kostnad per elev för grundskolor med kommunala och enskilda huvudmän, totalt och fördelat på olika kostnadsslag, 2016

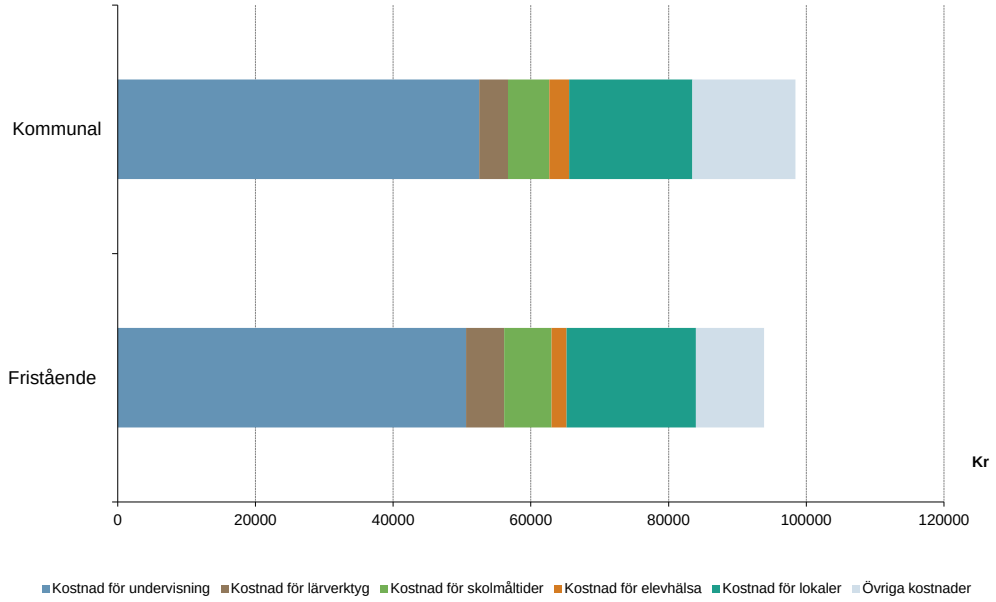

Kostnad per elev i kommunal och fristående grundskola

Antalet elever i fristående grundskolor var 149 481, vilket var en ökning med 2,8 procent jämfört med år 2015. Samtidigt ökade den totala kostnaden för fristående grundskolor med drygt 10 procent. År 2016 kostade en elev i fristående grundskola i genomsnitt 96 500 kronor, vilket är en ökning från föregående år med knappt 2 procent i fasta priser.

I diagram 6 visar vi utvecklingen av den totala kostnaden per elev för kommunal respektive fristående grundskola mellan åren 2000 och 2016. Där framgår att sedan 2004 har kostnaden för en elev i kommunal grundskola ökat något mer än en elev i fristående grundskola.

Diagram 6. Kostnad per elev i kommunal respektive fristående grundskola 2000–2016 (index där år 2000=100, fasta priser)

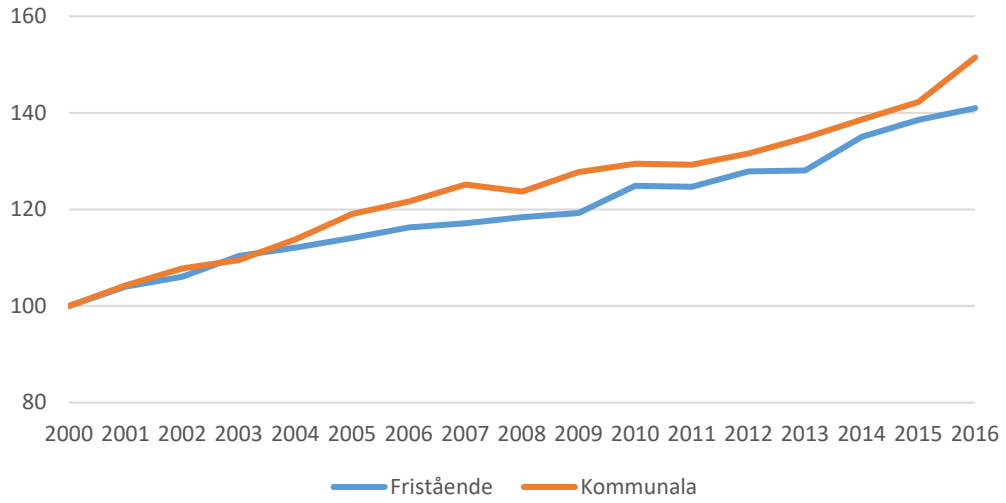

Fristående grundskolor finansierar sin verksamhet i huvudsak genom bidrag från elevernas hemkommuner. Ersättning per elev till fristående grundskolor var 88 800 kronor år 2016, ingen förändring jämfört med 2015 i fasta priser. Dessa bidrag täcker drygt 92 procent av de fristående grundskolornas totala kostnader per elev.

Gymnasieskolan

Alla elever som avslutat grundskolan ska erbjudas en gymnasieutbildning av sin hemkommun. Rätten att påbörja en gymnasieutbildning gäller till eleven fyller 20 år. Gymnasieskolan är en avgiftsfri och frivillig skolform. När eleven har påbörjat gymnasieskolan innebär det att den accepterar att följa de bestämmelser som finns angående närvaro och att genomföra utbildningen. Den svenska gymnasieskolan syftar till att ge grundläggande kunskaper för yrkes- och samhällsliv samt för vidare studier. Gymnasieutbildning anordnas av kommuner, landsting och enskilda huvudmän.

Totala kostnader

Den totala kostnaden för gymnasieskolan ökar, vilket visas i diagram 7. Sedan år 2000 har den totala kostnaden ökat med knappt 47 procent i fasta priser medan antalet lärare (hel-tidstjänster) har ökat med drygt 19 procent och antalet elever har ökat med knappt 13 procent under samma tidsperiod.

År 2016 uppgick den totala kostnaden för gymnasieskolan till knappt 39,8 miljarder kronor[7], vilket är 6 procent mer jämfört med föregående år. Under samma period har antalet elever i gymnasieskolan ökat med 6 procent. Antalet lärare, mätt i heltidstjänster, har också ökat med 6 procent jämfört med föregående år.

Huvuddelen av landets gymnasieutbildningar anordnas av kommunala huvudmän. År 2016 stod dessa för knappt 77 procent (29,5 miljarder kr) av den totala kostnaden för gymnasieskolan. Fristående gymnasieskolor kostade sammanlagt drygt 8,5 miljarder kronor[8] och utgör därmed drygt 22 procent av den totala kostnaden för gymnasieskolan. Landstingskommunala gymnasieutbildningar kostade knappt 0,5 miljarder kronor, vilket motsvarar drygt 1 procent av den totala kostnaden för gymnasieskolan.

[7] Inklusive kostnad för skolskjuts, nystartade och nedlagda fristående skolor samt ersättningar till andra utbildningsanordnare.

[8] Exklusive kostnader för nystartade fristående skolor och nedlagda fristående skolor.

Diagram 7. Total kostnad, antalet lärare (heltidstjänster) samt antal elever i gymnasieskolan totalt, 2000–2016 (index där 2000=100, fasta priser)

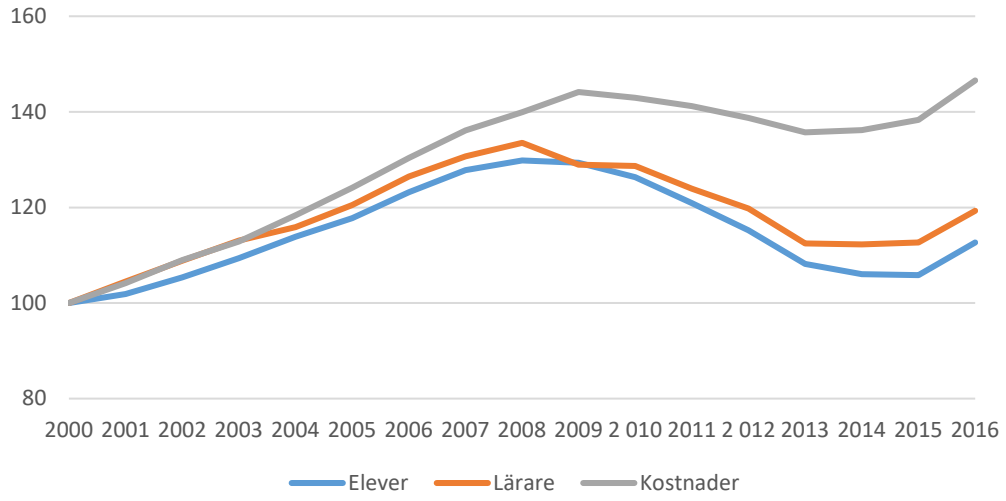

Delkostnader

För gymnasieskolan har nästan samtliga delkostnader per elev ökat. Kostnaden per elev för undervisning uppgår till 59 300 kronor, vilket är en ökning med 6,4 procent jämfört med 2015. Kostnaden per elev för lokaler uppgår till 21 600 kronor, en minskning med 2,8 procent. Kostnaden för elevhälsa har ökat med 8,1 procent jämfört med föregående år.

Tabell 2. Delkostnader i gymnasieskolan 2016 jämfört med 2015 (fasta priser)

Kostnadsslag	Kostnad per elev (kr)	Förändring jämfört med 2015 (%)
Undervisning	59 300	6,4
Lärverktyg mm	9 700	2,2
Skolmåltider	5 400	2,8
Elevhälsa	2 610	8,1
Lokaler, inventarier	21 600	-2,8
Övrigt	17 600	3,1

Kostnad per elev och inriktning

Den genomsnittliga kostnaden per elev för gymnasieskolan uppgick till 120 100 kronor, en ökning med 3,5 procent jämfört med 2015. Kostnaden per elev, exklusive skolskjuts respektive nystartade och nedlagda fristående skolor samt ersättningar till andra utbildningsanordnare, uppgick till 116 500 kronor.

En elev i kommunal gymnasieskola kostade i genomsnitt 120 500 kronor år 2016, vilket är en ökning med 4,7 procent jämfört med 2015. Den genomsnittliga kostnaden för gymnasieskolor med enskilda huvudmän var 102 200 kronor per elev, vilket är en ökning med 0,2 procent jämfört föregående år. Landstingen erbjuder huvudsakligen naturbruksutbildningar, vilka är kostsamma att anordna. Den genomsnittliga kostnaden för landstingskommunala huvudmän minskade med 0,8 procent jämfört med år 2015 och uppgick till 211 400 kronor per elev. Skillnaden i kostnad per elev mellan olika huvudmän samt inriktningar, riksinternat och internationella skolor för enskilda huvudmän är påtaglig. Skillnaden beror till stor del på att de olika huvudmännen anordnar olika gymnasieprogram vars kostnader skiljer sig väsentligt åt samt att elevantalet varierar kraftigt. I diagram 8 redovisas kostnaderna för olika typer av huvudmän fördelat på kostnadsslag. Dessa uppgifter redovisas också i Skolverket statistiktabell 2A för gymnasieskolan kostnader på riksnivå.

Diagram 8. Kostnad per elev för gymnasieskolor med kommunala, landstingskommunala och enskilda huvudmän, totalt och fördelat på olika kostnadsslag, 2016

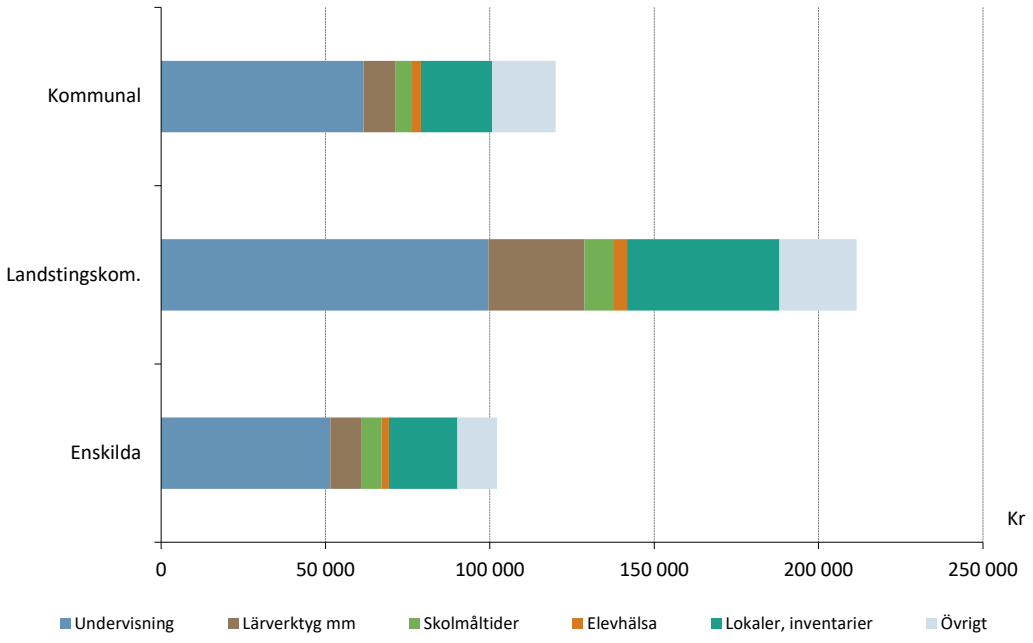

Om insamlingen

Uppgifter om kostnader och intäkter för dessa verksamheter har för kommuner i allmänhet lämnats från barn- och ungdomsförvaltningen (eller motsvarande) av personal som arbetar med ekonomiska frågor. Uppgifterna har genomgående lämnats på elektroniska blanketter. På dessa görs flera logiska kontroller av uppgifterna och preliminära jämförelsetal beräknas så att uppgiftslämnarna direkt får möjlighet att kontrollera rimligheten i lämnade uppgifter.

Tabeller på Skolverkets webbplats

Tabellerna som uppgifterna till denna promemoria är hämtade från finns på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se) under länken statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller och respektive skolform. Där finns Sveriges officiella statistik om kostnader kalenderåret 2016 på nationell nivå. Under länken ”statistik-och-utvardering/statistik-i-databaser” finns länkar till Skolverkets databas SIRIS som innehåller uppgifter på läns- och kommunnivå.

Bilaga 1

Jämförelse i fasta priser

	Förskolan			Grundsärskola	
	Total kostnad (tkr)	Total kostnad per barn (kr)		Total kostnad (tkr)	Total kostnad per elev (kr)
Kostnad 2016	71 725 079	144 300	Kostnad 2016	4 466 443	511 500
Faktisk 2015	68 821 844	140 568	Faktisk 2015	4 240 588	492 595
Förändring	2 903 235	3 732	Förändring	225 855	18 905
Procentuell förändring	4,22	2,65	Procentuell förändring	5,33	3,84
	Pedagogisk omsorg			**Gymnasiesärskolan**	
	Total kostnad (tkr)	Total kostnad per barn (kr)		Total kostnad (tkr)	Total kostnad per elev (kr)
Kostnad 2016	1 490 241	113 600	Kostnad 2016	2 863 813	460 700
Faktisk 2015	1 623 164	114 313	Faktisk 2015	2 878 164	426 653
Förändring	-132 923	-713	Förändring	-14 351	34 047
Procentuell förändring	-8,19	-0,62	Procentuell förändring	-0,50	7,98
	Fritidshem			**Gymnasieskolan**	
	Total kostnad (tkr)	Total kostnad per barn (kr)		Total kostnad (tkr)	Total kostnad per elev (kr)
Kostnad 2016	17 139 345	36 600	Kostnad 2016	39 791 726	120 100
Faktisk 2015	16 163 052	35 849	Faktisk 2015	37 547 273	116 029
Förändring	976 293	751	Förändring	2 244 453	4 071
Procentuell förändring	6,04	2,10	Procentuell förändring	5,98	3,51
	Förskoleklass			**Komvux**	
	Total kostnad (tkr)	Total kostnad per elev (kr)		Total kostnad (tkr)	Total kostnad per heltidsstuderande (kr)
Kostnad 2016	6 838 746	51 500	Kostnad 2016	4 626 235	47 600
Faktisk 2015	6 376 800	50 289	Faktisk 2015	4 430 294	47 058
Förändring	461 946	1 211	Förändring	195 941	542
Procentuell förändring	7,24	2,41	Procentuell förändring	4,42	1,15
	Grundskolan			**Särvux**	
	Total kostnad (tkr)	Total kostnad per elev (kr)		Total kostnad (tkr)	Total kostnad per elev (kr)
Kostnad 2016	107 006 593	106 700	Kostnad 2016	257 572	61 900
Faktisk 2015	98 072 398	101 892	Faktisk 2015	259 933	62 306
Förändring	8 934 195	4 808	Förändring	-2 361	-406
Procentuell förändring	9,11	4,72	Procentuell förändring	-0,91	-0,65
	Specialskola			**SFI**	
	Total kostnad (tkr)	Total kostnad per elev (kr)		Total kostnad (tkr)	Total kostnad per heltidsstuderande (kr)
Kostnad 2016	483 576	801 000	Kostnad 2016	3 069 853	39 800
Faktisk 2015	471 041	879 460	Faktisk 2015	2 665 337	37 869
Förändring	12 535	-78 460	Förändring	404 516	1 931
Procentuell förändring	2,66	-8,92	Procentuell förändring	15,18	5,10